

До 170-річного ювілею кафедри міжнародного права!

Примірник відновленого «Українського часопису міжнародного права», що Ви тримаєте в руках, присвячено знаменній події - 170-річчю кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Історія кафедри міжнародного права, заснованої 1842 року в Київському Імператорському університеті Святого Володимира, це історія установи і людей, що віддавали свої сили, натхнення та думки викладанню та розвитку науки міжнародного права. Першим з листопада 1846 року на кафедрі загальнонародного правознавства почав читати курс міжнародного права для студентів юридичного факультету Платон Лукіч Тутковський, який до цього проходив стажування в університетах Франції. В 1853 році кафедру очолив Василь Андрійович Незабитовський, що перейшов до Києва з Ніжинського ліцею ім. Безбородько. В.А. Незабитовський викладав міжнародне право в університеті протягом тридцяти років. Розроблена ним концепція державної території стане наріжною в науці міжнародного права, а його погляди на міжнародну правосуб'єктність держави стали фундаментом сучасних вчень про правосуб'єктність. Власне В.А. Незабитовським створена київська школа міжнародного права яка функціонує як унікальна вільна спільнота в міжнародно-правовій науці до цього дня!

На кафедрі викладали доцент Р.І. Базінер, що приділяв головну увагу питанням права війни, професор П.М. Богаєвський, визнаний кращім фахівцем з питань права та історії діяльності Червоного Хреста, доцент М.Р. Кантакузін-Сперанський, що увійшов в історію науки міжнародного права, як глибокий дослідник законів та звичаїв війни, питань кодифікації міжнародного права, професор М.К. Ренненкамф, який досліджував право морської війни, і був також ректором Київського університету, професор Л.В. Романович-Славатинський, який досліджував історію міжнародно-правових поглядів і інші.

Найвідомішим з викладачів кафедри міжнародного права кінця XIX – початку XX сторіччя став професор, декан юридичного факультету О.О. Ейхельман – який працював в уряді УНР товаришем міністра закордонних справ, створив проект конституції УНР. З 1884 р. О.О. Ейхельман очолював кафедру міжнародного права Київського університету, видав близько 20 монографій і понад 250 наукових статей німецькою, російською та українською мовами, головними темами яких були питання теорії, історії та системи міжнародного права.

Після Другої Світової війни Українська РСР стала державою-засновницею ООН, а відповідно виникла потреба в комплектуванні нового Наркомату закордонних справ, а пізніше республіканського міністерства, місцевими кадрами, завдяки чому в 1944 році було створено факультет міжнародних відносин Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка, а у 1954 році «Кафедру державного та міжнародного права», потім – «Кафедру міжнародного права та іноземного законодавства», і, нарешті, – «Кафедру міжнародного права». Першим очолив її П.Д. Індиченко (1954-55). Його наступником став харків'янин юрист-міжнародник М.К. Коростаренко (1958-63), що видав у 1962 році перший підручник з міжнародного права українською мовою.

В 1963 році розпочався новий етап в історії кафедри міжнародного права, Кафедру очолив Ігор Іванович Лукашук – гордість сучасної науки міжнародного права, якого вважає своїм Вчителем все нинішнє покоління юристів-міжнародників. І.І. Лукашук дав поштовх розвитку дослідження в Україні різних галузей та інститутів міжнародного права, залучив до науки і викладання найвідоміших українських юристів-міжнародників – В.Г. Буткевича, В.А. Василенко, К.К. Сандровського, П.Ф. Мартиненка, Н.М. Ульянову, О.В. Задорожного, С.Ю. Козьякова, А.В. Кравця, С.В. Ісаковича, І.А. Паліашвілі, Є.Т. Руцько, В.Н. Хоніна, О.О. Чалого, Г.К. Дмитрієву та багатьох інших. За його часів співробітники кафедри видали ряд важливих досліджень з теорії міжнародного права та його окремих галузей і інститутів, чисельні підручники з міжнародного права. Репрезентуючи кафедру, І.І. Лукашук займався активною практичною міжнародно-правовою діяльністю – брав участь у роботі

Віденської дипломатичної конференції з права міжнародних договорів 1968-69 рр., був членом делегації УРСР на сесіях Генеральної Асамблеї ООН, представляв УРСР в Комісії ООН з прав людини (1971) та в Постійній палаті третейського суду в Гаазі (1963-85). У 1985 р. І.І. Лукашук переїхав на роботу до Москви, де протягом 1986-2007 рр. працював керівником Центру міжнародно-правових досліджень Інституту держави і права Російської Академії наук.

В 1985 р. кафедру міжнародного права очолив видатний теоретик та практик міжнародного права, широко відомий за межами України, Володимир Григорович Буткевич. У 1988-90 рр. він був також першим директором Інституту міжнародних відносин Університету. В.Г. Буткевич у 1979-1980 роках читав курс лекцій з міжнародного права в Афінському університеті (штат Джорджія, США), а в 1980-96 – викладав в університетах Болгарії, Індії, Угорщини, ФРН, Франції, Італії, Мальти, Греції, Швейцарії. У 1982-92 рр. був віце-президентом Радянської асоціації міжнародного права. В.Г. Буткевич очолював кафедру наприкінці 80-х – початку 90-х на етапі становлення системи освіти незалежної України. В.Г. Буткевич зміг довести державну потребу в існуванні власної української наукової школи юристів-міжнародників і на основі кафедри міжнародного права створив цілий кластер правових кафедр Інституту міжнародних відносин. В.Г. Буткевич був одним з засновників і протягом 1993-99 рр. президентом Української асоціації міжнародного права, а в 1992-98 рр. Головним редактором «Українського часопису міжнародного права». Учнями В.Г. Буткевича, можна назвати багатьох провідних юристів-міжнародників сучасної України. Так, Л.Г. Заблоцька досліджувала історію науки міжнародного права в Україні та гуманітарне право, В.І. Муравйов, що очолював кафедру міжнародного права протягом 1998-2003 рр., головну увагу приділяє розвитку права європейських інтеграційних утворень, В.В. Мицик досліджує міжнародно-правовий захист прав людини та теорію міжнародного права, О.М. Григоров досліджує міжнародне повітряне та космічне право.

В 2003 р. кафедру очолив Олександр Вікторович Задорожній – учень І.І. Лукашука та В.Г. Буткевича. За останні роки на кафедрі було підготовлено та захищено найбільшу в її історії кількість кандидатів та докторів юридичних наук. Докторські дисертації захистили В.В. Мицик, О.В. Буткевич, О.О. Грінченко. Результати досліджень викладачів кафедри видаються в серії «Бібліотека кафедри міжнародного права» - на сьогодні це 20 монографій, підручників, учбових посібників з міжнародного права. Вже традиційними стали щомісячні наукові кафедральні читання – монотематичні наукові конференції, в яких беруть участь не тільки викладачі кафедри, аспіранти і студенти Інституту міжнародних відносин, але і провідні юристи-міжнародники з інших наукових і освітніх центрів.

На кафедрі міжнародного права в різні часи працювали і ділилися зі студентами і аспірантами результатами своїх наукових досліджень такі відомі юристи-міжнародники як Г.К. Матвеев, Ю.Г. Матвеев, А.С. Довгерт, В.І. Кисіль, О.О. Мережко, В.О. Самовалов, К.С. Забігайло, В.К. Забігайло, В.І. Сапожников, О.Ф. Висоцький, С.П. Головатий, В.Н. Денисов, А.І. Дмитрієв, О.М. Купчишин, Б.І. Кучер, С.Г. Осика, В.І. Рижий, Є.Т. Рулько.

За 170 років існування кафедра міжнародного права створила славні сторінки історії. Нинішнє покоління її викладачів-науковців продовжує історію в сьогоденні і працює на майбутнє, готуючи висококваліфіковані кадри юристів-міжнародників для України і інших держав, розвиваючи науку міжнародного права. Відновлений «Український часопис міжнародного права» послужить цій благородній меті.

З повагою, редколегія.